

## פרשת חקת

### מיכל קונפורטי בזכות הדיבור

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה ה' לֵאמֹר" (במדבר יט, 2-1). כך נפתחת הפרשה שלנו. מהי חוקת התורה, אותה אנו יכולים ללמוד, ואני מקווה גם לאמץ כאורח חיים, מתוך לימוד הפרשה?

הפרשה עוסקת בכמה עניינים, אך אני בוחרת להתייחס לסיפור בו משה מכה בסלע בכדי להוציא ממנו מים ונענש: "וְלֹא-הָיָה מִים לָעֵדָה וַיִּקְהֵלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן. וַיִּרְבֶּה הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּוְעֵנוּ בְּגֹועַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי ה'. וְלָמָּה הִבַּאתֶם אֶת-קֹהֶל ה' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ" (במדבר כ, 2-4). העם מתלונן על מחסור קיומי במים. אין זו התלונה הראשונה של העם ואין זו האחרונה. אלוהים נותן למשה פתרון: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. קַח אֶת-הַמִּטָּה וְהִקְהֵל אֶת-הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וְדַבְּרֶתֶם אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִמֵּיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִים מִן-הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֵת בְּעִירָם". (שם, 7-8). הנחיה מדויקת מאוד – יש לאסוף את הקהל ולדבר אל הסלע, כדי שיצאו ממנו מים. משה, שכבר הוציא מים מן הסלע, מבקש להשתמש גם הפעם ב"כלי" שהוא מכיר. בפרשת יתרו, כאשר העם מתלונן שאין לו מים, מורה האלוהים להשתמש במטה שהכה את היאור, ומן הסלע יצאו מים: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם וְקַח אֹתָם מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטָּף אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת-הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ. הִנְנִי עִמָּךְ לִפְנֶיךָ שֶׁם עַל-הַצּוּר בְּחָרֵב וְהִכִּיתָ בַּצּוּר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מִים וְשָׁתָה הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות יז, 5-6). המטה, שכבר "גילה" כי גלום בו הכוח לשלוט במים, יעשה זאת שוב, וגם הפעם יציל את העם – הוא יכה בסלע ויוציא ממנו מים. בפרשה שלנו הציווי האלוהי שונה בתכלית: הפעם לא מורה אלוהים למשה להכות, אלא רק לדבר.

רק לדבר? משה, כידוע, הינו "כְּבֹד פֶּה וְכֹבֵד לְשׁוֹן" (שמות ד, 10), והדיבור אינו פשוט בעבורו. האם בעבורנו הוא כה פשוט?

הדיבור מאפשר הזדמנות לברוא בהירות, ומתוך בהירות ניצב אדם הרואה את זולתו. הדיבור דורש אומץ כי בעקבותיו מתגלות השקפות עולם שונות, התייחסויות שונות, ובאמצעותו עולים רגשות ונחשפות חולשות. הדיבור מציב אותנו במקום הבוחן את המציאות מתוך הכרה בזולת, מתוך הקשבה לו ומתוך כבוד למה שבלבו ייוצא מבין שפתיו.

בפרשה מתקיימים גם שני מפגשים עם אויבים: מלך אדום ומלך האמורי. בני ישראל צריכים לעבור בארץ לא להם כדי להגיע אל הארץ המובטחת. דרכו של משה, דרכה של חוקת התורה, אינה מלחמה אלא דיאלוג. אל מלך אדום פונה משה

בבקשה: "נַעֲבֹרָה-נָא בְּאַרְצָךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם, וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בָּאֵר. דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ לֹא נִטָּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ" (במדבר כ, 17). כך הוא נוהג גם בארץ האמורי. משה מבקש רשות, ורק כשזו לא נענית, הוא נענה למציאות המשתנה. לא המאבק, לא המלחמה, לא הכאב שבא אחריהם וגם לא האידיאולוגיה הם שיעשו את השינוי אלא הדיבור עם האחר. לא הדיבור על האחר, אלא הפנייה הישירה אליו וההקשבה למענהו.

אני רוצה ללמוד מפרשת חקת, כי הדיבור אל הסלע, שלדעת פרשנים רבים היה נס להראות את כוחו הגדול של האלוהים, אינו אמור להיות פלאי אלא לבטא דרך חיים. אני רוצה לקרוא את דבר אלוהים למשה ולאחרון בתחילת הפרשה כך: "וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה ה' לֵאמֹר: דִּבֶּר" (במדבר יט, 1-2). אני בוחרת להבין ש"חוקת התורה" היא לדבר; לבטא באמצעות מילים - ולא באמצעות ידיים מכות ומטה מאיים - את אשר על לבנו, ולהקשיב למילים הנאמרות לנו.